

Tuskenrapportaazje BFTK

Ynlieding

Mei it yngean fan de Wet gebruik Friese taal op 1 jannewaris 2014 is it Frysk, neist it Nederlânsk, erkend as offisjele taal yn de provinsje Fryslân. It Ryk en de provinsje Fryslân diele op grûn fan harren mienskiplike ferantwurdlikheid en soarchplicht de fisy dat de Fryske taal en kultuer op de langere termyn net allinne garandearre, mar ek oanhâldend befoardere wurde moatte. De Fryske taal is as ûnderdiel fan de regionale identiteit net inkeld in rjocht, mar ek fanselssprekkend. Op grûn fan de wetlike posysje as offisjele taal neist it Nederlânsk yn de provinsje Fryslân, sjogge it Ryk en de provinsje de befoardering fan it Frysk dêrom as in trochrinnende opdracht. De troch it Ryk ratifisearre maatregels fan it Europeeske Hânfêst foar regionale talen of talen fan minderheden jilde dêrby as útgongspunt, mar ek de aktuele wetjouwing.

De hjoeddeistige Bestjoersôfspraak Fryske Taal en Kultuer (BFTK) is yn 2019 yngien. Der is ôfpraat om healwei de rintiid de doelstellingen en ynspannings te evaluearjen. Dizze rapportaazje is in werjefte fan levere ynspannings, helle doelen, en oandachtspunten fan alle haadstikken fan de BFTK.

1. Algemien

It algemiene haadstik fan de BFTK omfettet algemiene ôfspraken oangeande it brûken fan de Fryske taal. It sketst de ambysje fan Ryk en provinsje dat yn 2030 it tal minsken dat it Frysk lêst, skriuwt, praat en ferstiet tanommen is. Ofspraken oangeande û.o. de Taalskipper, finansiering fan taaktyntinsivearring by de provinsje en sichtberens fan de Fryske taal binne yn dit haadstik opnommen. Oan it grutste part fan de ôfspraken yn dit haadstik is al útfiering jûn.

Stân fan saken algemiene ôfspraken

It garandearjen en befoarderjen fan it Frysk is in mienskiplike opdracht fan it Ryk en de provinsje. De wichtichste rol fan de provinsje oangeande de Fryske taal is dy fan Taalskipper, as meast behelle bestjoerslaach primêr ferantwurdlik foar it Frysk. Ryk en provinsje hawwe op bestjoerlik en amtlik nivo geregeld oerlis oer de útfiering fan de ôfspraken, wurkbesiten oan de provinsje Fryslân meitsje dêr ûnderdiel fan út. It ministearje fan Ynlânske Saken en Keninkryksrelaasjes (BZK) stelt alle jierren € 150.000,- oan de provinsje beskikber, dy't dat ynset om de taaktyntinsivearring nei oanlieding fan it yngean fan de Wet Gebruik Friese taal yn 2014 te realisearjen. Lykas fêstlein is de rol fan Taalskipper healwei de rintiid fan de BFTK yn opdracht fan it ministearje fan BZK evaluatearre. De gefolgen fan belied foar Fryske taal en de posysje fan it Frysk by wurkprogramma's en fakatueren binne troch rinnende ôfspraken yn de BFTK. Ryk likegoed as provinsje sille oanhâldend omtinken hâlde en freegje foar de Fryske taal en kultuer.

As Taalskipper is de provinsje de primêre taalbringer. Dat betsjut dat de provinsje it Frysk yn al har fasetten útdraacht en befoarderet. Troch de provinsje is yn de ôfrûne jierren ynset op it oanskerpjen en fierder ymplementearjen fan it ynterne taalbelied, en yn 2021 hat it kolleezje fan Deputearre Steaten keazen foar in senario fan fiergeande en funksjonele sichtberens fan it Frysk. De provinsje set folop yn op it fergrutsjen fan de sichtberens fan it Frysk yn de publike romte en stelt dêr ek subsidzje foar beskikber. Nei oanlieding fan aktualiteiten oangeande it brûken fan it Frysk troch de Ryksoerheid en in moasje út de Twadde Keamer, dy't freget om in sichtberheidsakkoart Frysk¹, hat it Ryk it fertaalbelied Ryksoerheid² oanpast. Dat slút ek oan by de makke ôfspraken oer sichtberens yn de BFTK. De ynweners fan de provinsje Fryslân binne as aparte doelgroep opnommen yn it fertaalbelied fan de Ryksoerheid. Dêrtroch meitsje ministearje no in eksplisite kar yn it al of net fertalen fan oerheidskommunikaasje nei de Fryske taal.

Yn maaie 2020 hat de provinsje it Meldpunt Frysk ynsteld. Dêr kin melding makke wurde fan it (neilitten) fan it gebrûk fan Frysk troch oerheden, media, ûnderwiis en it iepenbiere libben. Dêrby wurdt gearwurke mei Tûmba: it kennisintrum foar diskriminaasjesaken, ferskaat en gelikens. Yn de ôfrûne oardel jier binne der 50 meldings ynkommen. Dat hat û.o. laat ta in skerper yntern taalbelied by de provinsje Fryslân en mear omtinken foar it brûken fan de Fryske taal by ferskate oerheden. De provinsje achtet it Meldpunt fan tafoege wearde en sil dêrmei fierder gean.

Op it mêd fan digitale helpmiddels binne der ferskate projekten úteinset, guon ynspannings dêrfan hawwe al ta nije tapassings laat. Dat binne bygelyks it opnimmen fan Frysk as yntegrale taal yn Microsoft Office, in nij online Frysk-Nederlânsk wurdboek, en in gearwurking mei Mozilla Common Voice om in open source database gear te stallen foar it sprutsen Frysk. Dy digitale helpmiddels drage by oan in lykweardige en folweardige posysje fan it Frysk.

Neffens de BFTK is der ûndersyk útfierd nei de tafoege wearde fan it omsetten fan de Wet gebruik Friese taal nei in ramtwet en nei mooglik ekstra te ratifisearjen kâsten út it Europeesk Hânfêst. De oanrekommandaasjes út it rapport fan advysburo Pro Facto³ wurde troch de provinsje mei it Ryk bepraat.

¹ Kamerstukken II, 2020-21, 35 570 VII nr. 75

² <https://www.communicatierijk.nl/vakkennis/inclusieve-communicatie/documenten/publicaties/2021/05/28/vertaalbeleid-rijksoverheid>

³ <https://www.pro-facto.nl/>

Ferfolchaksjes algemiene ôfspraken

Oangeande noch net folslein neikommen algemiene ôfspraken sette provinsje en Ryk yn de restearjende rintiid fan de BFTK yn op it neilibjen fan de neikommende ôfspraken:

- 1.5 Sichtberens Fryske taal (Ryk/provinsje): it Ryk en de provinsje bliuwe yn petear oer de sichtberens fan de Fryske taal. In foarbyld dêrfan is it koartlyn sletten sichtberheidsakkoart oer de sichtberens fan de Fryske taal yn Rykskantoaren yn de provinsje Fryslân en yn kommunikaasje-uterings. De provinsje bringt dêrneist yn kaart op hokker mêd ekstra ynset op sichtberens fan it Frysk winsklik wêze soe. Nei oanlieding dêrfan wurdt it petear fierd oer wê't it Ryk mooglik ekstra op ynsette kin, yn aparte ôfspraken of ôfspraken yn kommende BFTK.
- 1.9 Undersyk ramtwet Fryske taal (provinsje) en 1.11 Undersyk net ratifisearre kâsten Europeesk Hânfêst: lykas neamd binne dy ûndersiken al ôfsletten. De provinsje nimt it inisjatyf ta in petear mei it Ryk oer de útkomsten fan dat ûndersyk.

2 Underwiis

It oanbieden fan it fak Fryske taal en kultuer is in ferplichting yn it primêr ûnderwiis en de ûnderbou fan it fuortset ûnderwiis. Ek bestiet de mooglikheid om skoaleksamen en sintraal eksamen yn de Fryske taal en kultuer ôf te lizzen, al wurdt dy mooglikheid noch net op alle skoalokaasjes bean. De keardoelen dy't oanbean wurde moatte binne yn de Wet op het Primair Onderwijs (WPO) en de Wet op het Voortgezet Onderwijs (WVO) ferankere. Yn de oare ûnderwiissektoaren is it oanbieden fan it Frysk net ferplichte, mar is der wol in rom oanbod fan aktiviteiten, netwurken, projekten, materialen, (nei)skoalling en begeliedingsmooglikheden om it oanbod Fryske taal en kultuer te ferankerjen en út te wreidzjen.

Sûnt 2014 hat de provinsje Fryslân fan de Ryksoerheid twa foegen oerdroegen krige. Dat giet om it foech fan Deputearre Steaten fan Fryslân om ûntheffing foar it fak Frysk te ferlienen. Dat is sûnt 2014 ek mooglik foar in part fan de keardoelen, earder wie it allinne mooglik om folsleine ûntheffing te ferlienen. Oan dat foech wurdt, fuortkommend út in yn 2015 publisearre beliedsregel, útfiering jûn troch alle skoallen dy't ûnder de WPO en de WVO falle ienris yn 'e fjouwer te besykjen en te rapportearjen oer hokker keardoelen oft sy foldwaande oanbiede. Ek hawwe Provinsjale Steaten fan Fryslân it foech krige om de keardoelen foar it Frysk fêst te stellen. It foech ta it fêststellen fan de eintermen foar it Frysk is net oan de provinsje oerdroegen, dat is in foech fan it Ryk.

It ûnderwiis haadstik fan de BFTK omfettet ôfspraken oangeande de foarskoalske perioade, it primêr en fuortset ûnderwiis, skoallen dy't ûnder de WEC falle, it heger ûnderwiis en ûnderwiisstipe. Utgongspunten by dy ôfspraken binne goed oanslutend ûnderwiis yn de Fryske taal, goed en foldwaande lesmateriaal, opliedingsmooglikheden, foldwaande en kwalitatyf goede mooglikheden foar hifking en evaluaasje en struktureel tafersjoch op it fak Frysk troch de Underwiisynspeksje. Oan it grutste part fan de ôfspraken yn dat haadstik is al útfiering jûn.

Stân fan saken ôfspraken ûnderwiis

Yn de perioade 2019-2021 hat der oanhâldend omtinken west foar it yn stân hâlden en fuortsterkjen fan de basisynfrastruktuer fan it Frysk yn it ûnderwiis. Dat as gefolch fan 'e Taalplan Frysk⁴-nultmjitting dy't yn 2018 troch de provinsje útfierd is oer de stân fan saken fan it Frysk yn it primêr en fuortset ûnderwiis.⁵ De ienmjitting wurdt yn de skoaljierren 2020-2021 en 2021-2022 útfierd. Medio 2022 wurdt der oan de provinsje oer de útkomsten rapportearre. Under de projektnamme *Taalplan Frysk 2030* wurdt der op grûn fan it byld dat troch de nultmjitting ûntstien is, wurke oan beliedsdoelen foar de langere termyn. Dêrby wurdt ek in trochgeande learline Frysk neistribbe. Yn dat ljocht binne der net allinne beliedsdoelen foar it primêr en fuortset ûnderwiis (dêr't it Frysk in ferplichte fak is en dêr't de nul- en ienmjittings útfierd wurde), mar ek foar de foarskoalske sektor, it mbo, hbo/wo en so. Wichtich ûnderdiel fan it Taalplan Frysk 2030 is in yntinsivearre begeliedingsstruktuur. Dêrby wurde skoallen troch in Skoalstiper en fia in maatwurktrajekt holpen by it ferstevigjen fan it ûnderwiisoanbod Fryske taal en kultuer. Fierder is it omtinken foar de skriftlike taalbehearskingsnivo's en it ta stân bringen fan in trochgeande lês- en skriuwlina yntinsivearre. Der binne ferskate aktiviteiten ûntwikkele en útfierd dy't oandacht freegje foar bewustwurding by skoallen, harren learlingen en âlden.⁶ Sûnt 2021 is der binnen Taalplan Frysk 2030 struktureel omtinken foar bewustwurding yn alle ûnderwiissektoaren en foar ferskate doelgroepen. Yn it mbo wurdt ek it bedriuwslibben meinommen.

⁴ <https://taalplan.frl/taalplan-nl/>

⁵ Presintaasje rapport: "It is mei sizzen net te dwaan", <https://taalplan.frl/it-is-mei-sizzen-net-te-dwaan/>

⁶ Foarbylden fan aktiviteiten dy't bydrage oan in ferhege taalbewustwêzen binne: de ynset fan memmetaalsprekkers, it projekt Taal fan it hert rjochte op de persoanlike betsjutting fan taal en meartaligens, it projekt Ynspirearjend Meartalich Underwiis en eveneminten as it Sjongfestival.

De provinsje hat yn de ôfrûne jierren flink yn de realisearre fan twatalige lokaasjes foar pjutte- en berne-opfang yvestearre. Begjin 2021 wie it tal twatalige lokaasjes nei 265 groeid. Dêrneist wurdt der stribbe nei in goede sprieding fan de twatalige lokaasjes, sadat ôfstân gjin behindering is om bern nei in twatalige opfang te bringen. Taaloerdracht is en bliuwt in wichtich ûnderdiel fan it wurk yn de foarskoalske sektor. De trochgeande learline is in wichtich oandachtspunt yn it Taalplan Frysk 2030. Aktiviteiten moatte bydrage oan de stelde beliedsdoelen, lykas de optimalisearre fan de oergong tusken de ferskate ûnderwiissektoeren.

It netwurk 3ts (trijetalige skoallen yn it po) kriget yn de trochûntwikkeling fan Taalplan Frysk 2030 wat in oare rol, omdat no alle skoallen foldwaan moatte oan de wetlike keardoelen foar it Frysk. 3ts wol de kwaliteit yn it besteande netwurk fan sertifisearre skoallen fergrutsje, sadat dy skoallen in ynspiraasje foar oare skoalle foarmje kinne. Kwantitative groei is dêrby fan minder belang. Dêrom wurdt nei ferwachting de stelde 30% groei noch net realisearre, mar is it omtinken foar it Frysk op skoallen troch de ferplichte trochûntwikkeling fan Taalplan Frysk 2030 wol tanommen.

It meartalich fuortset ûnderwiis wurdt trochset. Op it stuit binne der 4 skoallen by it netwurk oansletten. De bedoeling is dat yn de kommende perioade nei 6 dielnimmende skoallen groei te litten.

Troch it demisjonêr reitsjen fan it kabinet is it projekt Curriculum.nu kontroversjeel ferklearre. De planning en wurkwize binne dêrom op it stuit noch ûnwis. Dêrom is ek it Fryske trajekt Kurrikulum.fr ferfrage, hoewol't ein 2020 de boustiennen foar de Fryske keardoelen oplevere binne.

De ûnderwiisynspeksje hat yn de ôfrûne perioade op stimulearjende wize omtinken frege foar de kwaliteit fan it Frysk yn it ûnderwiis. Yn 2019 hat de ûnderwiisynspeksje de temarapportazje 'Sizzen is neat, dwaan is in ding' oer it Frysk yn it ûnderwiis oplevere, mei oanrekommandaasjes oangeande dat fak. Dêr wurdt troch de provinsje Fryslân yn de beliedsútfiering passend gefolch oan jûn. Sa binne in tal oanrekommandaasjes ûnderdiel wurden fan de realisearreplannen binnen Taalplan Frysk 2030 en hat de provinsje de kontakten mei skoalbestjoeren en -koepels oanhelle.

Yn 2020 hawwe Ryk en provinsje de mooglikheden ûndersocht om ek foar it mbo in *Materiële Ynstânholding Frysk* (foar de bekostiging fan Frysk lesmateriaal) yn te stellen. It ministearje fan OCW hat wilens tasein foar de jierren 2021, 2022 en 2023 budzjet Materiële Ynstânholding Frysk (MYF-jild) foar it mbo beskikber te stellen. De ferwachting is dat ein 2021 in konseptregeling troch de provinsje opsteld wurde kin om MYF-jild oan Fryske mbo-skoallen út te kearen.

Ek it ûntwikkeljen fan taalbelied is ûnderdiel fan de plannen foar it mbo en de petearen tusken provinsje en ROC's. Dêrneist is der in stjoergroep Frysk yn it mbo oprjochte, dy't op strategysk nivo doelstellings formulearje kin en dy dêrnei yn de eigen organisaasje útsette kin. Yn dy stjoergroep sitte de mbo-ynstellingen, de Afûk, de ûnderwiisbeliedingstsjinst Cedin en de provinsje Fryslân. De stjoergroep hat in wichtige rol spile yn it opstellen fan it realisearreplan mbo yn it Taalplan Frysk. Ek is der út de stjoergroep fuortkommen dat op alle mbo-ynstellingen in koördinator Frysk oansteld wurdt. De koördinator soarget foar ynterne stjoering, ferbining tusken de ûnderskate ûnderwiisynstellingen, soarget foar ûntwikkeling en ymplementaasje fan taalbelied en de oanstjoering fan wurkgroepen ferantwurdlik foar û.o. it omtinken foar Fryske taal en kultuer by boargerskipsfoarming en de op it berop rjochte kontekst. De ynset fan de koördinatoaren yn 2022 wurdt finansjeel troch de provinsje Fryslân stipe.

Op it mbo likegoed as op it hbo wurdt wurke oan it ferstevigjen fan de posysje en trochgeande

learline fan it Frysk. Oansluting út it vo wei en de tarieding op it wurkjen en selsstannich libjen yn in meartalich fermidden steane sintraal. De provinsje hat it mooglik makke dat mbo-ynstellingen, neist vo-skoallen, gebrûk meitsje kinne fan de regeling *Lesoeren Frysk*, wêrby't skoallen finansjeel yn 'e mjitte kommen wurde by it oanbieden fan Fryske les nei it earste learjier yn it vo. Mbo-ynstellingen jouwe lykwols oan dat de besteande mooglikheden yn dy regeling net goed genôch op harren ûnderwiispraktyk oanslute. De provinsje sil de regeling evaluearje en as dat nedich is oanpasse.

Neist de regeling *Lesoeren Frysk* hat de provinsje Fryslân yn 2021 de regeling *Frysk foar no en letter* ynrjochte. Dy regeling is foar alle ûnderwiissektoaren tagonklik. Skoallen kinne oanfragen dwaan foar aktiviteiten en materialen dy't bydrage oan it fuortsterkjen fan de posysje fan it ûnderwiisoanbod Frysk, strikend mei de doelstellingen fan it Taalplan Frysk 2030. Sa is der finansiering beskikber foar learaktiviteiten fan dosinten (ynklusyf it frij roasterjen ornearre foar it folgjen fan oplieding en neiskoalling), it meidwaan oan kulturele aktiviteiten en de oanskaf fan materialen.

Yn de ôfrûne twaenheal jier is der mear as ien kear op ferskate nivo's praat mei NHL-Stenden Hogeschool oer it Foech Frysk. Yn it Taalplan Frysk 2030 is oerienkommen dat alle studinten fan de pabo oan de NHL-Stenden Hogeschool fan skoaljier 2020-2021 ôf it *Foech Frysk* ferplichte folgje. Yn de Kennisbasis fan de hegeskoalle stiet dúdlik omskreaun hokker betingsten der oan it heljen fan it Foech Frysk steld wurde. Dêrneist is der hieltyd mear omtinken foar it Frysk as ynstruksje- en fiertaal by oare fakken op NHL-Stenden Hogeschool. Ek wurdt ûndersocht oft it oanbod Fryske taal en kultuer yn it wittenskiplik ûnderwiis bestindige wurde kin troch it oprjochtsjen fan in nije masteroplieding Frisistyk. De provinsje hat dêr geregeld kontakt oer mei de Ryksuniversiteit Grins (RUG). It Ryk stelt fia subsydzje fan it ministearje fan BZK jild beskikber oan de RUG foar it yn stân hâlden fan de learstoel Fryske taal- en letterkunde. Yn 2019 en 2020 is it lektoraat Meertaligheid en Geletterdheid opnommen yn de provinsjale basisfoarsjenning en ynpast yn de ûnderdielen fan de Stenden Hogeschool Leeuwarden fan it Taalplan Frysk 2030.

Ferfolchaksjes ôfspraken ûnderwiis

Oangeande noch net folslein neikommen ôfspraken oangeande ûnderwiis sette provinsje en Ryk yn de restearjende rintiid fan de BFTK yn op it neilibjen fan neikommende ôfspraken:

- Kêst 2.1.2 Foech Frysk (Ryk/provinsje): Yn de ôfrûne twaenheal jier is der meardere kearen op ferskate nivo's mei NHL-Stenden Hogeschool praat oer it Foech Frysk. Yn it Taalplan Frysk 2030 is oerienkommen dat alle studinten fan de pabo oan de NHL-Stenden Hogeschool fan skoaljier 2020-2021) ôf it *Foech Frysk* ferplichte folgje.
- Kêst 2.1.3 Learareregister (Ryk/provinsje): It learareregister is in lanlik projekt dêr't mei ophâlden is. It opnimmen fan it foech Frysk dêryn is dan ek in doel dat net mear te realisearjen is.
- Kêst 2.2.2 Ferankering en boarging fan it Frysk yn de foarskoalske foarsjennings (Ryk/provinsje): de provinsje bliuwt yn petear oer it brûken fan de Fryske taal mei oanbieders yn de berne-opfangsektor. Dêrneist makket foarskoalske edukaasje diel út fan it Taalplan Frysk.
- Kêst 2.3.3 Lesmateriaal (Ryk/provinsje): Mei de ferskate ûnderwiisynstellingen binne ôfspraken makke oer it trochûntwikkeljen fan besteande materialen en it fierder útwreidzjen fan it oanbod. Der is noch gjin aksje ûndernommen om te besjen oft eigenmakke materiaal op it nasjonale platfoarm dield wurde kin en der is ek noch gjin ûndersyk yn gong set nei de betingsten foar lesmateriaal yn it fuortset ûnderwiis.
- Kêst 2.5.1 Undersyk ferlet gebrûk Frysk (provinsje): Dat is yn kaart brocht troch ûnderwiisbegeliedingstsjinst Cedin. It ferlet is meinommen yn it realisasjeplan spesjaal ûnderwiis yn TF2030.
- Kêst 2.6.6 Lesmateriaal mbo (Ryk/provinsje): de provinsje hat, sa wurdt ferwachte, ein 2021 in konseptfersy foar in MYF-regeling foar it mbo klear.

- Kêst 2.8.6 Netwurk trijetalige skoallen (provinsje): de provinsje set yn op kwalitative ûntwikkeling fan trijetalige skoallen. It kwantitative doel fan 30% learlingen yn trijetalich ûnderwiis wurdt loslitten, omdat alle skoallen oan de wetlike kearndoelen foar it Frysk foldwaan moatte.

3. Rjochterlike autoriteiten, bestjoerlike autoriteiten en iepenbiere tsjinsten

It haadstik rjochterlike autoriteiten, bestjoerlike autoriteiten en iepenbiere tsjinsten giet út fan de yn de Wet gebruik Friese taal fêstleine rjochten oangeande it gebrûk fan it Frysk yn it bestjoerlik en rjochtsferkear. Yn it ramt fan de ôfspraken yn de BFTK wurdt mei de oanbelangjende autoriteiten⁷ it petear fierd oft it Frysk yn 2030 net allinne mooglik, mar ek fanselssprekkend wêze kin. De measte ôfspraken yn dit haadstik binne al útfierd.

Stân fan saken ôfspraken rjochterlike autoriteiten

By de provinsje Fryslân wiene der soargen oer de gefolgen fan de Wet herziening gerechtelijke kaart (2013) foar it brûken fan it Frysk yn 'e rjochtbank. Punt fan omtinken bliuwt dat in soad Friezen (noch) gjin of wikseljend gebrûk meitsje fan harren wetlike rjocht om Frysk yn de rjochtseal te praten.

Nulmjitting Frysk yn it rjochtsferkear

Om neiere en mear spesifike ôfspraken meitsje te kinnen mei de rjochtbank Noard-Nederlân en it gerjochtshôf Arnhem-Ljouwert hat de provinsje mear ynsjoch nedich yn hoefier't Frysktaligen yn de praktyk gebrûk meitsje fan it rjocht om Frysk te praten yn de rjochtbank en it gerjochtshôf, yn Fryslân likegoed as dêrbûten. Neist kwantitative gegevens is mear ynsjoch nedich yn de motiven fan Frysktaligen om wol of net fan harren rjocht gebrûk te meitsjen om de Fryske taal yn de rjochtseal te brûken. Dêrta wurdt in nulmjitting útfierd. De nulmjitting rjochtet him ek op de sichtberens en de passieve taalbehearsking Frysk by meiwurkers fan beide gerjochten yn it sittingsplak Ljouwert. Fan de mooglikheid in beëdigde tolk yn te setten, wurdt mar in hiel lyts bytsje gebrûk makke.

Behearsking fan it Frysk troch rjochters en rjochtbankpersoneel yn it sittingsplak Ljouwert is foar de provinsje de winske situaasje. De provinsje Fryslân ferwachtet dat it de drompel foar ynwenners fan Fryslân ferleegje sil om yn in rjochtsitting yn Ljouwert Frysk te praten. De beskikberens fan meardere tolken Frysk kin ek bydrage oan in flotte planning fan de saken wêryn't op 'e sitting fan de rjochtbank of it hôf Frysk praat wurdt. De provinsje hat yn 2020 en 2021 middels beskikber steld om meardere tolken Frysk op te lieden. Dêrtroch binne der no trije offisjeel beëdigde tolken Frysk op it C1-nivo ynskreaun. Sûnt 1 july 2020 hawwe tolken ek de mooglikheid om har yn te skriuwen yn it Register beëdigde tolken en vertalers (Rbtv) op in leger nivo, it B2-nivo. Dêr is oant no ta foar de Fryske taal noch gjin gebrûk fan makke. De provinsje Fryslân wol ek ynsette op kampanje of foarljochting oangeande it Frysk, om mear bewustwurding by de boargers te kreëarjen oer harren rjocht om yn it Frysk (mûnling en skriftlik) te prosedearjen. De fergoedingskwestje oangeande gerjochtstolken is ek fan tapassing op de tolken Frysk.

Stân fan saken ôfspraken bestjoerlike autoriteiten

Nei de lêste gemeentlike weryndieling yn 2018 binne der yn Fryslân 18 gemeenten. De Fryske gemeenten dy't ûnder de Wet gebruik Friese Taal (WGFT) falle (útsûndere binne de Waadgemeenten en Weststellingwerf) foldogge allegearre oan de ferplichting fan kêst 5 yn de WGFT. Dat hâldt yn dat der taalbelied formulearre en fêststeld is, rjochte op de befoardering fan de Fryske taal. Dat jildt ek foar Wetterskip Fryslân. Gemeenten en Wetterskip Fryslân krije by it opstellen en de útfiering fan harren taalbelied stipe fan de Afûk. De provinsje stelt subsydzje foar Frysk taalbelied by gemeenten ek beskikber foar semy-oerheden yn de provinsje, lykas Wetterskip Fryslân, de Veiligheidsregio, de

⁷ Gelet op de staatsrechtelijke positie van de rechtspraak en de partijen in de BFTK, kan de BFTK geen afspraken inhouden ten aanzien van de rechtspraak. In de BFTK is afgesproken dat de provincie Fryslân in gesprek treedt met de rechtbank Noord-Nederland en het Hof Arnhem-Leeuwarden. Tussen de provincie en de rechtspraak te maken afspraken worden afzonderlijk vastgelegd.

Meldkamer en desintralesarre rykstsjusten as it CJIB en de Belastingsdienst. Yn de twadde helte fan 2020 en de earste helte fan 2021 binne mei de Ryksútfieringsjusten en mei alle 13 gemeenten petearen fierd oer it opstellen fan in wurkplan foar de langetermynaginda 2030 (LTA 2030). Ynset is in sterkere ferankering fan it Frysk yn belied en bestjoer.

Ek mei de oare bestjoersorganen en iepenbiere tsjusten wurde petearen fierd om de posysje fan it Frysk fuort te sterkjen. Te tinken falt oan de Veiligheidsregio Noord-Nederland, de Meldkamer Noord-Nederland, it UWV en de FUMO. Fanwegen it karakter fan dy tsjusten is oanhâldende stipe út it Ryk wei nedich foar in goede ferankering fan it Frysk yn it taalbelied fan dy organisaasjes.

Oangeande noch net folslein neikommen ôfspraken oangeande bestjoerlik en rjochterlik ferkear en iepenbiere tsjusten sette provinsje en Ryk yn de restearjende rintiid fan de BFTK yn op it neilibjen fan neikommende ôfspraken:

- Kêst 3.2.1 Bestjoerlike weryndielings (Ryk/provinsje): dat is in trochrinnende wetlike ferplichting. De provinsje en Ryk sille yn it gefal fan weryndielings de nij te foarmjen gemeente wize op it belang fan in gemeentlik taalbelied.
- Kêst 3.2.3 Ymplementearje en aktualisearje taalbelied (provinsje): Utfieringsorganisaasjes wurde aktyf by it befoarderjen en ymplementearjen fan Frysk taalbelied behelle.
- Kêst 3.2.5 Feilichheidsregio Fryslân (provinsje): mei de Veiligheidsregio binne petearen fierd troch de provinsje en Afûk. Der binne ôfspraken makke oangeande bettere en fierdere ymplementaasje fan it Frysk yn it taalbelied by de Veiligheidsregio.

4 Media

Dit haadstik út 'e Bestjoersôfspraak hat as útgongspunt dat it Ryk en de provinsje it oanslutend op it Europeeske Hânfêst as taak sjogge om Frysktalige regionale media yn hokker fernijende foarm dan ek as basisfoarsjenning mooglik te meitsjen. Oan alle ôfspraken yn dit haadstik is al útfiering jûn.

Stân fan saken ôfspraken media

Provinsjale Steaten fan Fryslân hawwe posityf advisearre yn it ramt fan de oanwizing fan Omrop Fryslân as regionale publike media-ynstelling. It Commissariaat voor de Media hat dat advys folge en de oanwizing fan Omrop Fryslân as regionale publike media-ynstelling foar Fryslân mei in perioade fan 5 jier ferlinge oant 2 septimber 2023. De oanwizing fan in ynstelling as regionale publike omrop jildt foar 5 jier. Yn ôfwiking dêrfan is besletten dat de oanwizings fan de 13 regionale omroppen (dêrûnder Omrop Fryslân) foar ien kear automatysk oant 31 desimber 2025 ferlinge wurdt om derfoar te soargjen dat dy oanwizings lykop rinne mei de konsesjeperioade fan de RPO. Fan 31 desimber 2025 ôf jildt wer de gebrûklike oanwizingsperioade fan 5 jier. Omrop Fryslân hat finansiering fan Ryk en provinsje krige, spesifyk foar de realisasje fan de folsleine en alsidige programmearring. By de finansiering fan 'e kant fan it Ryk giet it om de reguliere ryksbydrage op grûn fan de Mediawet 2008, de bydrage fia de NPO en de projektsubsydzje foar de folsleine en alsidige Frysktalige programmearring.

Omrop Fryslân is gearwurkingspartner yn it projekt Taalplan Frysk 2030. Se draacht by mei in famyljeflog en oare searjes foar bern en jongerein fan ferskate âldens. Ek hat sy it platfoarm Tsjil (earder: SkoalTV) oprjochte. Omrop Fryslân hat de fokus dêrby ferlein fan de learling (út de ûnderwiiskontekst wei) nei it bern (rjochte op oansluting by eigen (frijetiids)ynteressen).

Mei finansjele stipe fan de provinsje Fryslân hawwe de trije grutte Fryske mediabedriuwen (Omrop Fryslân, Leeuwarder Courant en Friesch Dagblad) in wurkûnderfiningsprogramma foar ôfstudearre sjoernalisten opset. It doel dêrfan is om in nije generaasje fan sjoernalisten yn de Fryske media te krijen dy't it gebrûk fan de Fryske taal behearskje en kennis hawwe oer de Fryske kultuer. De kosten fan it programma binne oer trije jier rekkene goed € 400.000,-. De provinsje draacht goed € 200.000,- by, de trije mediabedriuwen betelje mei-inoar de rest. De bydrage fan de provinsje wurdt op projektbasis oan Omrop Fryslân as subsydzje-oanfreger beskikber steld. It programma set op 1 jannewaris 2022 útein.

5 Kulturele aktiviteiten en foarsjennings

Yn it haadstik kulturele aktiviteiten binne ôfspraken opnommen oer de ferskate kulturele foarsjennings op it mêd fan de Fryske taal, dy't de provinsje ryk is. Op grûn fan syn rol as Taalskipper stimulearret de provinsje dat de Fryske taal ek yn de kulturele sektor oanwêzich is en ta utering komme kin. Foar it grutste part fan de ôfspraken yn dit haadstik jildt dat it om trochrinnende ôfspraken giet, of dat der al oan de ôfspraken foldien is.

Stân fan saken ôfspraken kulturele foarsjennings

Kultuer

Oangeande de ôfspraken foar kultuer yn it Frysk beropstoaniel, hat de provinsje Fryslân op trije wizen oan syn ynspanningsferplichting foar it Frysk yn syn advys oer de subsidzje-oanfraach yn it ramt fan de BFTK foldien.

Provinsje Fryslân hat yn 'e perioade 2017-2020 € 1.276.000,- subsidzje ferliend oan Tryater om in feitlike sprieding fan Frysk- en meartalige foarstellingen troch de provinsje mooglik te meitsjen. Tryater hat dêrtroch ek foarstellingen jaan kinne op plakken dêr't dat sûnder ekstra stipe net mooglik west hie.

Fryske Akademy

Yn 2019 hawwe Provinsjale Steaten besletten om de Fryske Akademy tydlik oant 2024 fan ekstra middels te foarsjen. Dat om in reorganisaasje mooglik te meitsjen en de Fryske Akademy de kâns te jaan om te fernijen. Dêr hawwe Provinsjale Steaten in tal betingsten oan keppele, lykas it oanstellen fan in nije direkteur-bestjoerder en it oangean fan gearwurking mei partijen dy't ek (wittenskiplik) ûndersyk yn Fryslân útfiere. Dat neffens de advizen fan de Gateway Review en de Taskforce Fryske Akademy dy't yn 2018 en 2019 oan de provinsje oplevere binne. Op 16 april 2020 binne de Fryske Akademy en de KNAW in nije liearingsoerienkomst oerienkommen. De Fryske Akademy bliuwt in ûnôfhinklike stifting. Mei de fernijde liearingsoerienkomst tusken KNAW en Provinsje is fêstlein dat it subsidzje fan it Ministearje OCW fan 2021 ôf fia in desentralisaasje-útkearing oan de Provinsje Fryslân oan de Fryske Akademy beskikber steld wurdt.

Der wurdt yn it projekt Taalplan Frysk 2030 oansluting socht tusken it oanbod Fryske taal en kultuer en kultueredukaasje yn brede sin. Keunstwurk is as advysorganisaasje foar Fryske keunst en kultuer in gearwurkingspartner yn it projekt Taalplan Frysk 2030.

It Taalproduksjehûs hat in plak krige yn de organisaasje fan Explore the North. Explore the North en it Taalproduksjehûs hawwe ek út it Fonds Podiumkunsten en it Nederlands Letterenfonds bydragen krige om yn de kommende fjouwer jier harren organisaasje en programmearring fierder út te bouwen en it netwurk mei oare partners út binnen- en bûtenlân te fergrutsjen. Yn de beliedsperioade 2020-2024 sil it Taalproduksjehûs ynrochte wurde en sil der wurke wurde oan it opsetten fan ferskate produksjes yn gearwurking mei jonge makkers op it mêd fan taal en literatuer. It Taalproduksjehûs sil dêryn nau mei de organisaasje fan Ljouwert Fryslân Unesco City of Literature gearwurkje.

De provinsje wol noch better stimulearje dat de kulturele sektor yn har kommunikaasje nei bûten ta ek gebrûk fan it Frysk makket. De provinsje nimt dat op yn subsidzjeregelingen op it mêd fan it Frysk foar de kulturele sektor, lykas bygelyks de regeling Frysk taalgebrûk.

De organisaasje fan iepenloftspullen waard yn 2020 fia de subsydzjeregeling ‘Iepenloftspullen 2020’, dy’t fan 2 maart 2020 oant en mei 27 maart 2020 iepen wie, stimulearre. In grut part fan dy foarstellingen is troch de koroanapandemy net trochgien. Provinsje Fryslân hat in ynventarisasje fan koroanaskea dien ûnder de iepenloftspullen. Dy skea wurdt út it earste koroanastipepakket fan it Ministearje fan OCW wei fergoede, sadat de iepenloftspullen net mei in efterstân út ‘e koroanakrisis weikomme.

Fia subsydzjes oan Friesland Pop en Popfabryk hat provinsje Fryslân de organisaasje en útfiering fan ‘Liet’ en it dielnimmen oan ‘Liet Ynternasjonaal’ fasilitearre.

Yn 2019 hat Ljouwert-Fryslân de titel fan Unesco krige foar City of Literature.

De organisaasje fan Ljouwert Fryslân Unesco City of Literature kin sjoen wurde as it ferfolch op Lân fan taal, wêrby’t de Fryske taal, de streektalen en de meartaligens fan de provinsje de haadrol spylje. De organisaasje makket ûnderdiel út fan in breed netwurk en soarget foar de ferbining fan it netwurk fan skriuwers en ynstellingen dy’t wurkje oan taal en literatuer. Dat dogge sy op regionaal, nasjonaal en ynternasjonaal nivo. Fia it netwurk fan City of Literature wurdt der ek gearwurke oan de sichtberens fan de Fryske literatuer yn de iepenbiere romte. Der wurde gedichten ferfilme en foar in breed publyk tagonklik makke, yn gearwurking mei bygelyks it dichterskollektyf RIXT, mar ek mei Omrop Fryslân.

Yn it besikerssintrum OBE wurde tentoanstellingen hâlden op it mêd fan taal en literatuer. Dêrneist docht OBE tsjinst as poadium, letterlik troch de foarm fan it gebou, mar ek troch it multyfunksjonele gebrûk foar lêzings, eksposysjes en optredens.

It Fries Filmarchief hat begjin 2021 subsydzje krige foar it opsetten fan in Frysk audio-argyf. It audio-argyf befettet in skat oan film-/lûdsfragminten oangeande de Fryske taal, wêrby’t tocht wurde kin oan literatuer, lieten, sprutsen teksten, kabaret) dy’t desennia oan Frysk taalgebrûk en sadwaande ek taalûntwikkeling hearre litte. Troch it beskikber stellen fan subsydzje kin der omtinken jûn wurde oan it Frysk en kinne dy boarnen foar it neiteam bewarre wurde.

Ferfolchaksjes ôfspraken kulturele foarsjennings

Oangeande noch net folslein neikommen ôfspraken oangeande kulturele foarsjennings sette provinsje en Ryk yn de restearjende rintiid fan de BFTK yn op it neilibjen fan neikommende ôfspraken:

- It grutste part fan de kâsten giet oer trochrinnende ôfspraken oer û.o. Tresoar, it beropstoaniel, de Fryske Akademy en kulturele aktiviteiten lykas iepenloftspullen. De provinsje en it Ryk geane troch mei de oerienkommen ynset op dy ôfspraken.
- Kêst 5.3.1 Fryske literatuer (provinsje): De provinsje hat 4 regelingen foar it skriuwen, oersetten, útjaan en oanfiterjen fan Fryske literatuer. De provinsje stipen Boeken fan Fryslân en Fryske literêre tydskriften.
- Kêst 5.4.3 Ferbining kennisynstellingen mei útfiering fan belied (provinsje): Wurdt op it stuit in fisjy oer opsteld.
- Kêst 5.4.4 Taalproduksjehûs (Ryk/provinsje): Yn de beliedsperioade 2020-2024 sil it Taalproduksjehûs troch de provinsje ynrychte wurde.

6 Ekonomysk en sosjaal libben

De Fryske taal is ûnderdiel fan alle aspekten fan it deistich libben. It haadstik sosjaal en ekonomysk libben yn de BFTK befettet ôfspraken oer it gebrûk fan it Frysk yn û.o. it bedriuwslibben en de soarch. Der wurdt noch folop útfiering jûn oan de ôfspraken dy't yn dat haadstik makke binne.

Stân fan saken ôfspraken ekonomysk en sosjaal libben

Provinsje Fryslân hat in fisy fêststeld foar it sichtberder en fanselssprekkender meitsjen fan it Frysk, wêrby't ek it Frysk yn it ekonomysk en sosjaal libben meinommen wurdt. Bygelyks it Frysk by de ryksútfieringstsjinsten en it Frysk yn de iepenbiere romte. Oan 'e hân fan de fisy wurdt in strategy útwurke om ek by bedriuwen yn de provinsje it gebrûk en it sichtber meitsjen fan de taal te stimulearjen. Der is in nultmjitting útfierd troch studinten fan de minor Frysk oan 'e NHL-Stenden Hogeschool om te sjen wêr't op it stuit de kânsen lizze foar it fergrutsjen fan de sichtberens en it stimulearjen fan de Fryske taal. Dy nultmjitting sil noch fierder útwurke en mei it Ryk dield wurde.

De provinsje ynvestearret struktureel yn 'Frysk yn 'e soarch'⁸. Reden dêrfoar is it emosjonele belang fan de memmetaal fan klanten of pasjinten yn soarchsituaasjes, dat hiel faak yn ûndersyk yn binnen- en bûtenlân oantoand is. Dêrby wurdt nau gearwurke mei de Afûk as útfieringsorganisaasje.

By COVID-19 hat de provinsje yn 'e mande mei it Network to Promote Linguistic Diversity (NPLD) in striptekening mei koroana-maatregels makke yn it Frysk en ek oare streektalen. Dy poster mei koroanamaatregels is breed oer de hiele provinsje ferspraat. By de (troch it ministearje fan VWS ûntwikkele) koroana-app en webside is it Frysk foar it earst as ien fan de talen meinommen.

Ferfolchaksjes ôfspraken ekonomysk en sosjaal libben

Oangeande noch net folslein neikommen ôfspraken oangeande ekonomysk en sosjaal libben sette provinsje en Ryk yn de restearjende rintiid fan de BFTK yn op it neilibjen fan de neikommende ôfspraken:

- In part fan de kâsten giet oer trochrinnende ôfspraken. De provinsje en it Ryk geane troch mei de oerienkommen ynset op dy ôfspraken.
- De provinsje ynvestearret struktureel yn 'Frysk yn 'e soarch' op basis fan it feit dat de memmetaal fan klanten of pasjinten yn soarchsituaasjes fan belang is. Dat is yn ûndersyk yn binnen- en bûtenlân hiel faak oantoand. Dêrby wurdt nau gearwurke mei de Afûk as útfieringsorganisaasje.

---

⁸ <https://friesindezorg.frl/>

7 Utwikselingen oer grinzen hinne

It lêste haadstik yn de BFTK giet oer útwikseling oer grinzen hinne. Der binne ôfspraken yn opnommen oer û.o. ynternasjonale projekten, útwikselingen en foarljochting troch Nederlânske ambassaden.

Stân fan saken ôfspraken útwikseling oer grinzen hinne

Deputearre Poepjes hat fan juny 2017 oant desimber 2020 foarsitter west fan it Europeeske Network to Promote Linguistic Diversity (NLPD): In Europeeske platfoarmorganisaasje besteande út minderheidstaalregio's en guon fan harren organisaasjes. Doe't sy foarsitter wie hat de provinsje ek it Frysk aktyf yn de Europeeske kontekst posisjonearre kinnen. Dêrby kin bygelyks tocht wurde oan it yn oparbeidzjen mei de Rie fan Europa útbringen fan in ferklearring op de Europeeske dei fan de talen of oan it meiwurkjen oan in troch de Europeeske Kommisje organisearre ûnderwiistop.

Yn de perioade fan 2017-2020 hat de provinsje, foar it yn stân hâlden fan de aktiviteiten fan Mercator as kennisintrum, in subsydzje ferliend dy't ûnder oare ynset is foar it bemachtigjen fan projekten mei Europeeske subsydzjes (Erasmus+, Marie Curie RISE, NWO). De ferbining tusken de wittenskiplike wrâld, beliedsûntwikkeling en taalbefoarding fan it Frysk is yn 2019 en 2020 binnen ûnderwiis- en learprojekten ta stân kommen. De provinsje hat as partner fan it NPLD it European Charter Classroom Activities (ECCA) projekt opset. Dat projekt moat de eigen taal yn fiif NPLD-regio's û.o. troch lessen oer it Europeesk Hânfêst posityf ûnder de oandacht bringe.

Ein 2019 waard troch de provinsje Fryslân yn Brussel foar de twadde kear de saneamde *Fryslân dei* organisearre. Op dy dei kamen ferskate fertsjintwurdigers út oare Europeeske taalregio's byinoar om mei muzyk, gedichten en lêzings it ferskaat oan talen te fieren. By dy dei wie ek de kommissaris fan de Kening yn de provinsje Fryslân oanwêzich.

De provinsje Fryslân is behelle by oerlizzen tusken de provinsjes Grinslân en Drinte en ferskate útfierende ynstânsjes út oanbelangjende gebieten (Fryslân, Grinslân, Drinte, Nord- en Ostfriesland). Der liket by de regio's ferlet te wêzen fan in subsydzje foar langere tiid foar útwikselingsprojekten dy't oer de grinzen fan de regio's hinne geane.

Yn maart 2020 hawwe de kommissaris fan de Kening en de fakdeputearre mei in delegaasje fan Fryske bestjoerders in wurkbeseite oan Lúksemboarch ôflein. Dat stie yn it teken fan kennisútwikseling oangeande meartaligens, wêrby't ferskate Lúksemboarchske organisaasjes op it mêd fan ûnderwiis, iepenbier bestjoer, kennis en wittenskip besocht binne. As de koroanasituaasje it wer talit, wurdt Lúksemboarch foar in tsjinbeseite útnûge.

Yn oktober 2021 hat deputearre Poepjes meidien oan de konferinsje oer nasjonale minderheden yn Boedapest. Dy makke diel út fan in rige fan konferinsjes organisearre troch Hongarije as tydlik foarsitter fan de Ried fan Europa. Troch oan de konferinsje mei te dwaan hat de provinsje Fryslân de bannen mei de taalminderheden yn East-Europa oanhelle, de best practices út Fryslân dield en kennis oer harren oanpak en wurkwize ynwûn.

Ferfolchaksjes ôfspraken útwikseling oer grinzen hinne

Oangeande noch net folslein neikommen ôfspraken oangeande útwikselingen oer grinzen hinne sette provinsje en Ryk yn de restearjende rintiid fan de BFTK yn op it neilibjen fan de neikommende ôfspraken:

- Kêst 7.1.2 Mercator Kenniscentrum foar meartaligens en taallearen (provinsje): Yn de perioade fan 2017-2020 hat de provinsje, foar it yn stân hâlden fan de aktiviteiten fan Mercator as kennisintrum, in subsydzje ferliend, dy't û.o. ynset is foar it oanlûken of mei oanlûken fan û.o. projekten mei Europeeske subsydzjes.

- Kêst 7.1.3 Ynternasjonale projekten (provinsje): de provinsje giet troch mei de ynset op projekten dy't oer grinzen hinne geane, ûnder oare yn oparbeidzjen mei it NPLD.
- Kêst 7.1.4 Utwikselingsprojekten foar jongerein (provinsje): Falt ek ûnder de gearwurking mei it NPLD. Boppedat makket de provinsje mei de regeling ynternasjonale kontakten útwikselingen foar jongerein mooglik.
- Kêst 7.1.5 Utwikseling oangeande taal, kultuer en ûnderwiis (provinsje): de provinsje bliuwt yn kontakt mei de oare Fryslannen en mei de oare noardlike provinsje oangeande dy útwikselingen. Der is ferlet fan it organisearjen fan útwikselingen oer grinzen hinne tusken dy regio's op it mêd fan taal, kultuer en ûnderwiis.
- Kêst 7.1.6 Utweiding aktiviteiten oer grinzen hinne (provinsje): By it fierder útwurkjen fan in oanpak hoe't it Frysk better yn ynternasjonaal perspektyf posisjonearre wurde kin, sil de provinsje Fryslân ek sjen nei oare minderheidstaalgebieten yn Europa of oare parten fan 'e wrâld. Der sil yn it bysûnder ek sjoen wurde nei mooglikheden om yn Ynterreg-ferbân mei-inoar it taalaspekt oan te pakken.
- Kêsten 7.1.7 Foarljochtingsbelied Nederlânske ambassaden (Ryk) en 7.1.8 Fryske taal en kultuer yn Europeeske gearwurkingsprogramma's (Ryk): it Ryk giet troch mei har yn te spannen foar de makke ôfspraak. It ministearje fan Ynlânske Saken sil, as dat nedich is, op grûn fan har koördinearjende taak yn it bysûnder omtinken freegje foar de makke ôfspraken.

Konklúzje

Provinsje en Ryk binne goed op gong mei de útfiering fan de makke ôfspraken yn de BFTK. Alle ôfspraken dy't makke binne, binne of útfierd of rinne al. Ryk en provinsje sille harren ynset fierder trochsette.

Neist de rinnende ôfspraken binne Ryk en provinsje it iens wurden oer in tal spearpunten dêr't yn de rest fan de rintiid fan de BFTK folop op ynset wurde sil. Beide partijen wolle ynsette op de sichtberens fan it Frysk, it Frysk yn de rjochtspraak en it Frysk yn it ûnderwiis. Wat de sichtberens oanbelanget hat de provinsje in fisystik opsteld, dêr't yn stribbe wurdt de sichtberens fan it Frysk yn de publike romte te fergrutsjen oant in maksimaal reëel nivo. Provinsje en Ryk binne dwaande in sichtberheidsakkoart te sluten om ek it Frysk yn bygelyks de rykskommunikaasje en op ryksgebouwen sichtberder te meitsjen.

Oangeande it Frysk yn de rjochtspraak is in njulmjitting úteinset om mear ynsjoch te krijen yn it brûken fan Frysk yn de rjochtbank en it gerjochtshôf. De beskikberheid fan meardere tolken Frysk is tige winsklik, mar behearsking fan it Frysk troch rjochters en rjochtbankpersoneel yn Ljouwert is ek tige wichtich. Der wurdt ynset op in kampanje oangeande it brûken fan Frysk yn de rjochtbank.

Omtinken foar it yn stân hâlden en fuortsterkjen fan de basisynfrastruktuer fan it Frysk yn it ûnderwiis bliuwt spearpunt. De ienmjitting fan de Taalplan Frysk-foarderingen oangeande de beliedsdoelen Frysk yn it ûnderwiis is dêr tige wichtich yn. In trochgeande learline Frysk wurdt neistribbe, wêrby't it Frysk net allinne yn it primêr en fuortset ûnderwiis oanbean wurdt, mar ek yn de foarskoalske sektor it mbo, hbo, wo en so. Der is struktureel omtinken foar de bewustwurding yn alle ûnderwiissektoaren en foar de ferskate doelgroepen.

Taheakke: Fuortgongstabel ôfspraken

Dizze tabel toant foar alle paragrafen de fuortgong oangeande de ôfspraken dy't yn de BFTK makke binne.

1. Algemien	2. Underwiis	3. Oerheid	4. Media	5. Kultuer	6. Ekonomy	7. Ynternasjonaal	8. Slotbepalings
1.1 Konsekwinsjes	2.1.1	3.1.1	4.1	5.1.1	6.1.1	7.1	8.1
1.2	2.1.2	3.2.1	4.2	5.1.2	6.1.2	7.2	8.2
1.3	2.1.3	3.2.2	4.3	5.1.3	6.1.3	7.3	8.3
1.4	2.1.4	3.2.3	4.4	5.1.4	6.2.1	7.4	8.4
1.5	2.1.5	3.2.4	4.5	5.2.1	6.2.2	7.5	8.5
1.6	2.1.6	3.2.5	4.6	5.2.2	6.2.3	7.6	8.6
1.7	2.2.1	3.2.6	4.7	5.2.3		7.7	8.7
1.8	2.2.2	3.2.7	4.8	5.2.4		7.8	8.8
1.9	2.2.3	3.2.8		5.2.5			8.9
1.10	2.2.4			5.3.1			
1.11	2.2.5			5.3.2			
1.12	2.3.1			5.3.3			
1.13	2.3.2			5.3.4			
	2.3.3			5.4.1			
	2.3.4			5.4.2			
	2.3.5			5.4.3			
	2.5.1			5.4.4			
	2.5.2			5.5.1			
	2.6.1			5.5.2			
	2.6.2			5.5.3			
	2.6.3			5.5.4			
	2.6.4			5.5.5			
	2.6.5			5.5.6			
	2.6.6			5.5.7			
	2.7.1						
	2.7.2						
	2.7.3						
	2.7.4						
	2.7.5						
	2.8.1						
	2.8.2						
	2.8.3						
	2.8.4						
	2.8.5						
	2.8.6						
	2.8.7						